

INSIDE OUT / Forord

- om penselstrøget og lyset som fremkalder af altings synlighed

af Ruth Campau

Jeg arbejder med maleriet i det udvidede felt, hvor værkets samspil med omgivelserne er essentielt. Derfor er mine værker ofte store installationer, som forsvinder, når udstillingen er forbi. De sidste 6-8 år har jeg desuden udført en del udsmykninger – både bygningsintegreret kunst i samarbejde med arkitekter, men også stedspecifikke installationer af varig karakter. Jeg er glad for, at jeg med denne bog har fået mulighed for at samle op på disse to spor i min kunstneriske praksis. Bogen skal ses som en dokumentation af såvel mine udstillinger til kunstrummet som mine kunstprojekter til det offentlige rum.

Det håndholdte aspekt

I min praksis er gentagelsen af penselstrøget hen over de transparente akrylplader, som igen er opsat i moduler, et gennemgående greb – og dette greb har appelleret til arkitekter og bygherrer. De har set en mulighed i at inddrage disse håndholdte penselstrøg i arkitekturen på en anden måde, end kunst normalt inddrages (som et appendiks til det færdige byggeri). Dette blev første gang udforsket ved opførelsen af boligkarréen Nordlyset ved Københavns Havn, hvor jeg 'oversatte' penselstrøget på akrylpladen til silketryk på lamineret glas. Dermed blev mit maleri til moduler, som forholdsvis let kunne indgå i byggeprocessen på lige fod med andre byggekomponenter. Her er maleriet dels funktionelt, idet det adskiller to altaner, dels et facadeprincip, som fanger lyset ind i lejligheden og dels tilfører huset en æstetisk dimension. Det håndholdte penselstrøg gør huset menneskeligt, og farverne lægger sig om huset som en skrøbelig aura, der flager i lyset.

Arbejdet med den bygningsintegrerede kunst har genereret nye muligheder for både udtryk og opgaver. Det har åbnet et felt mellem den bundne og den frie kunst, som jeg finder interessant. I det arkitektoniske byggeri er der mange love og restriktioner, der skal overholdes. Der er hensyn til funktionen, vedligeholdelsen osv. Ikke mindst er der hensynet til den daglige bruger, som måske ikke har bedt om noget kunstværk. Der er hele tiden en kant, en stopklods, som du skal forholde dig til og omgås på bedste vis, uden at forfalde til dekoration og dermed miste værket og de betydningslag, det kan tilbyde. Herudover er der flere aktører i spil. Det er team-arbejde, og den kemi, der opstår mellem arkitekten, kunstneren og entreprenøren, er altafgørende. Også samarbejdet med producenten er vigtig, og uden en åbenhed og følsomhed fra dennes side, er opgaven umulig – i hvert fald er det meget svært for kunstneren, hvis ikke detaljen anskues som vigtig. I dette team-arbejde opstår både en sårbarhed, men også en stor tilfredsstillelse, hvis det lykkes, for så er *gesamtkunstværket* større end både arkitektur og kunstværk.

Gennem arkitekturen i det offentlige rum er det lykket mig at udtrykke mine ideer i stor skala i modsætning til kunstrummet, hvor jeg er alene og uden noget opdrag. Her er jeg til gengæld fri og ikke belastet af eksterne produktionsforhold, tid og organisatoriske begrænsninger. Men at arbejde med bygningsintegreret kunst som f.eks. boligkarréen Nordlyset betyder, at jeg har mulighed for at påvirke menneskers hverdag – måske tilmed uden de aner det. Det er et stort ansvar, og spørgsmål rejser sig: Hvad er det så kunsten skal? Hvad gør tiden ved en farve? Hvad er tidsånd? Hvor er grænsen mellem dekoration og kunstværk? Hvad er kunst, og hvordan kan jeg få disse tanker ind i et boligbyggeri? Hvordan kan jeg positivt påvirke et hus, hvor mennesker skal opvokse, leve, elske og dø? Jeg vil lade spørgsmålene hvile et øjeblik for at beskrive mine ideer og tanker vedrørende penselstrøget – mit grundlæggende kunstneriske greb de sidste mange år.

En fastfrysning af nærvær

Jeg tager mit afsæt i ideen om, at jeg med et koncentreret penselstrøg kan formidle menneskeligt nærvær ved at overføre og fastfryse det til en flade. At jeg ved at transformere et flydende stof til

et fast stof kan forevige kroppens bevægelse via et penselstrøg. Mit afsæt er også tanken om 'et uendeligt maleri', hvor det, jeg viser, blot er et udsnit af et større maleri og som sådan bare en slags repræsentant for et menneskeligt nærvær. Derfor bliver de problemstillinger, som hersker ved selve tilblivelsen/udførelsen vigtige, og kroppen, bevægelsen og tiden bliver afgørende faktorer i mit arbejde.

Jeg forsøger at perfektionere mine bevægelser med redskabet (sædvanligvis pensel eller kost) til identiske, mekaniske og gentagende bevægelser. Ud fra den samme bevægelse og gentagelse springer forandringen. Akkumulation af identiske bevægelser med kosten og den koncentration, der ligger i disse, bliver billedets egentlige indhold. Idet billedet er bygget op over identiske bevægelsesmønstre og gentagelser, bliver tidsfaktoren vigtig. Strøget skal laves i ét nu. Arbejdet lader sig ikke genoptage. Rettelser kan kun lade sig gøre indenfor et meget kort tidsrum (mens akrylen endnu er våd), og den intensiverede nerve, der hermed er sat i spil, er afgørende for den skærpede sansoplevelse, der ligger i udtrykket. En fastfrysning af det nærvær, der ligger i én koncentreret bevægelse – her og nu. Og det er netop det nærvær, der for mig er det essentielle. Det er her, billedet løfter sig ud over det materielle og søger en form for transcendens. En form for væren.

Formatet bestemmes af rummet og materialernes dimensioner, men også af min kropps rækkevidde. Den er cirka 2,70 cm (3 meter med lidt god vilje og en lang stang), idet jeg skal kunne trække en kost ned over malegrunden i ét hug. Jeg arbejder ofte i store formater, for det er netop *1:1-oplevelsen* med maleriet, jeg ønsker. Det er mit håb, at dette kropslige forhold til maleriet kan forplante sig til beskueren som en krop-objekt-rum-oplevelse, hvor han/hun opnår en følelse af at være inde i maleriet og dermed en del af noget større. Det er mit håb, at betragteren vil gribe nærværet og det ikke-mekaniske udtryk som et vidneudsagn om menneskelig tilstedeværelse uden yderligere krav til ham eller hende.

Penselstrøget i arkitekturen

Tilbage til spørgsmålet om, hvad meningsfuld arkitektur er, og hvad tidsånd og tidløshed vil sige. Hvordan kan jeg lave kunst til arkitektur, hvor mennesker skal bo – mennesker, som måske ikke selv har bedt om at møde kunst i en travl hverdag? Jeg ved det ikke. Men alt i arkitekturen er fremstillet af produktionsenheder – i standardstørrelser, i metervis og indsat i store moduler, effektivt og maskinelt med en kran. I bedste fald udsprunget af en fornuftig og bevidst tanke hos en arkitekt eller en designer, men derefter kørt gennem et hav af forskellige computerprogrammer og maskinelle enheder, der fabrikterer, pakker, løfter, presser. Mit ønske er at føje et menneskeligt nærvær ind i denne arkitektur. At mit håndholdte penselstrøg kan vidne om det menneskelige på godt og ondt. Det uperfekte gennem de små fejl, der afsløres, og rytmen, der ikke er statisk som maskinens. Det uprætentiose.

Egentlig skulle alle flader være unika, men det vil verden i dag ikke betale for, så derfor må jeg forsøge at komme så tæt som muligt på det håndholdte penselstrøg. Et silketryk på et stykke glas gengiver det håndholdte strøg, men er ikke håndholdt. Og her opstår selvfølgelig en brist, der kan pine mig, men som jeg har valgt at acceptere. Oplevelsen af det stofflige i en glasplade er anderledes end en bemalet akrylplade, hvor malingen rejser sig pastost hen over den glatte overflade. Til gengæld kan glasset noget andet. I modsætning til den stofflige materie påtvinger det sig ikke opmærksomhed, og det røver ikke lyset. Man kan sige, at det silketrykte glas med det håndholdte penselstrøg ligger et sted mellem unika og det industrielle – det *repræsenterer* penselstrøget. Og dermed er vi tilbage i maleriets abc.

Lyset og det transparente

Lyset og det transparente hører sammen. Gennem det transparente kommer vi nærmere lyset – der er ingen blokering. Kun en anelse stofflig maling på en akrylplade eller glasplade vil blokere. For mig er det en fysisk og mental frisættelse. At arbejde med det immaterielle via lyset og lysets fremkaldelse af altings synlighed er lige så vigtigt som at arbejde med det fysiske stof. Lyset frisætter og intensiverer – materien stjæler og tynger. For at opnå en intensivering af farven, så

den bliver så syntetisk som mulig, næsten hysterisk i sin sprødhed, valgte jeg i sin tid at benytte det transparente underlag og det hvide lys (eller hvide væg) bagved. Ligesom en computerskærm eller et vindue op mod solen. Lys og stof er hinandens modsætninger, og derfor er begge dele vigtige for at få en helhedsoplevelse.

Lyset trænger gennem penselstrøget på Nordlysets altanadskillelser og danner skygger på den hvide mur. Skyggen bliver menneskelig, fordi den afslører det uperfekte håndholdte penselstrøg. Og lyset på "You Too Can Be a Superhero" på museet KUNSTEN i Aalborg skifter konstant retning og karakter, fordi Alvar Alto har lavet et arkitektonisk mesterværk med et stærkt avanceret og forfined lysindfald. Mit værk spejler ikke blot arkitekturen og beskueren – lyset er i høj grad medspiller i den betydningsdannelse, der skabes i det øjeblik, man møder værket. Og lyset er en uregerlig medspiller – også når det kommer til, hvilke indre døre det enkelte kunstværk åbner i beskueren.

Og det er jo det, jeg gerne vil. At kunstværket skal udtrykke en spænding mellem krop og intellekt. Penselstrøget er en kropslig ting, hvor jeg slår al tænkning fra. Det er næsten som et åndedræt. Jeg bliver aldrig træt af det – det er som at gå ind på en scene for at lave dette strøg. Det er en rituel, meditatív måde at arbejde på, fordi det kræver fuld koncentration med udelukkelse af alt andet, og jeg tror på, at den ro også forplanter sig til beskueren.

Værket er uendeligt. Modulerne og panelerne og strøgene kan gentages i det uendelige. Når strøgene er udført, bliver det et spørgsmål om at iscenesætte dem i en installation eller udsmykning – i forhold til det rum og den kontekst, værket skal optræde i. Her træder tænkningen til gengæld i kraft og styrer hvert skridt på vejen, så jeg til sidst når i mål med et kunstværk, der helst skulle give noget fra sig og løfte beskueren på mange forskellige planer. Både når det gælder kunst til kunstrummet og kunst til det offentlige rum. Her i denne bog er i hvert fald nogle af mine bud.

*Ruth Campau
København, maj 2010*